

(/)

🏠 (/)

> Krig og terror - Militærvæsen - Den kolde krig ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig)

[terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig))

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Ubåden der ramte Sverige

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/den-kolde-krigs-dobbeltagenter>)

Ubåden der ramte Sverige

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 740

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/ubaaden-der-ramte-sverige)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/ubaaden-der-ramte-sverige)

[krig/ubaaden-der-ramte-sverige](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/ubaaden-der-ramte-sverige)) **t** (<https://twitter.com/home?status=.> Aktiviteten kan

ses på [http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/ubaaden-der-ramte-sverige)

[militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/ubaaden-der-ramte-sverige](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/ubaaden-der-ramte-sverige)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/ubaaden-der-ramte-sverige)

online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-

krig/ubaaden-der-ramte-sverige&title=)

Vladimir Besedin/ Hans Chr. Bjerg

Ubåden der ramte Sverige. Den sovjetiske ubåd U 137s grundstødning i 1981 – set indefra

Hovedland, 2021. 192 sider illustreret. 230 kr.

Af Kresten Søe

“Whiskey on the Rocks”

Den 27. oktober 1981 kl. 19.57 grundstødte den sovjetiske ubåd U 137 i tåget vejr og dårlig sigtbarhed på Torumskær ved indløbet til Gåsefjorden ca. 15 km fra flådebasen Karlskrona i Sverige.

Positionen var ikke alene inden for svensk territorialfarvand, men også langt inde i et forbudt militært område i skærgården. Mens begivenheden skabte furore i Sverige, rejste der sig samtidigt flere spørgsmål. Var der tale om en navigationsfejl, eller havde man endelig fået fat i en af de mange ubåde, som forsvaret gang på gang havde hævdet krænkede Sveriges neutralitet og spionerede i landets territorialfarvand?

Et yderligere spørgsmål trængte sig også på. Hvordan i alverden kunne en så stor ubåd og oven i købet på overfladen trænge uopdaget så dybt ind på svensk militært område?

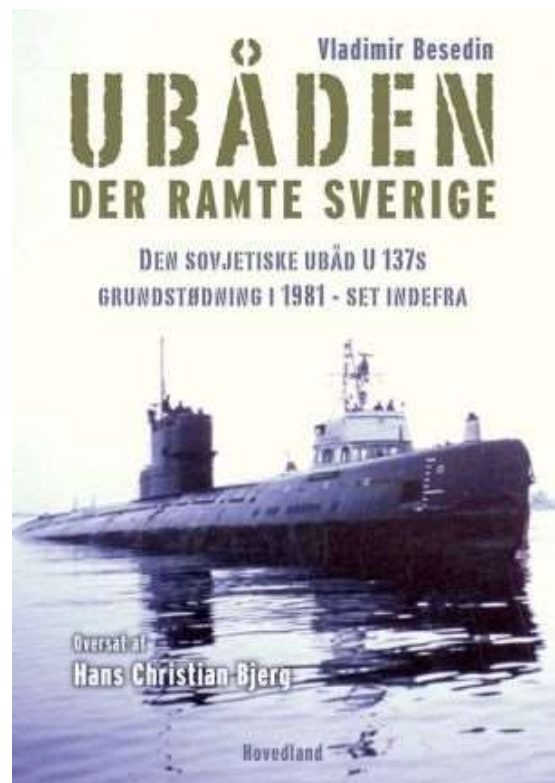
I NATO betegnedes denne sovjetiske ubådstype for Whiskey-klassen. Derfor blev begivenheden hurtigt kendt verden over som “Whiskey on the Rocks”. Men til gengæld var det mere så som så med humoren i Sverige, Sovjet og mere velinformerede kredse.

Whiskey klassen var i reglen udstyret med torpedoer med atomsprænghoveder af samme størrelse som Hiroshima bomben. Faren for ny Cubakrise eller krig mellem Sovjet og Sverige syntes overhængende.

Indhold og opbygning

Også længe efter Sovjetstatens sammenbrud i 1989 har den nu 40 år gamle dramatiske begivenhed været diskuteret. I de 10 dage, der gik, inden U 137 blev trukket af grunden og forlod Sverige, foregik der intense undersøgelser, forhør af de sovjetiske ubådsofficerer og noteudvekslinger mellem Sverige og Sovjet. Den svenske kontakthand i den direkte forhandling med ubådsbesætningen var kommandørkaptajn Karl Andersson. Et godt valg idet han var intelligent og fleksibel med gode tillidsvækkende kommunikationsevner. Men Andersson dannede sig også undervejs sin egen opfattelse af hændelserne, en opfattelse der på afgørende punkter adskilte sig fra den officielle svenske.

Bogen indledes af en 26 siders overordnet redegørelse af Hans Christian Bjerg, som er dansk orlogshistoriker og tidligere overarkivar på Rigsarkivet. Bjerg, der også har oversat bogen fra svensk, gennemgår den historiske kontekst bag begivenhederne og analyserer og udlægger omstændighederne bag grundstødningen. På samme måde analyseres validiteten i de divergerende

holdninger fra pressens tackling til det officielle svenske standpunkt. På sovjetsiden vurderes og beskrives ubådens navigation, besætningens opgaver, forholdene ombord og tildragelsernes tekniske forudsætninger.

Bjergs indledning fastslår dog ikke nogen håndfast endelig sandhed, men opridser på kvalificeret vis sandsynlighederne og lader det være op til læseren selv at tage stilling.

Bogen primære del udgøres efter denne indledning af en samlet redegørelse for dramaet på sovjetisk side af bogens forfatter Vasilij Besedin, som var U 137s politiske officer med status af den ene af ubådens to næstkommanderende. Besedin besøgte senere efter murens fald Sverige flere gange og udgav 2009 bogen på svensk.

Sovjets partsindlæg eller sandhed?

Vasilij Besedin tegner via sin beretning fra afsejling fra Swinoujscie først til patruljeområdet øst for Bornholm og senere - efter utallige navigationsproblemer - til grundstødningen og dagene i ubåden i Sverige inden tilbagerejsen. Han tegner her et fint billede af forholdene ombord i såvel hverdagslivet under patrulje som de stressende 10 dramatiske dage på klippeskæret, hvor han også selv konstant var i centrum som øjenvidne på første række.

Siden har begge parter stået fast på hver deres version af begivenhederne. Sovjet har - som også Besedin skildrer i bogen - hele tiden hævdet, at grundstødningen var en navigationsfejl, mens den svenske officielle holdning stadig 40 år efter er, at ubåden blev afsløret under spionage.

Som læser kikker man under hele forløbet Besedin over skuldrene. Trods ubådens himmelråbende kæderække af navigationsfejl og den kendsgerning, at man nåede ubegribeligt langt ind det snævre farvand i skærgården. Ja, så er det unægtelig svært ikke at fæstne lid til validiteten i den indlevede spændende beretning fra afsejlingen til et fisketrawl ødelagde U 137s navigationsudstyr frem til den forvirrede situationen i skærgårdens tåge, hvor katastrofen omsider gik op for kaptajn Gusjtjin og hans besætning.

Også de forskellige besætningsmedlemmers reaktioner og stressbelastning i beretningen virker i denne sammenhæng særdeles realistiske.

Yderligere tilkommer ubådens størrelse i forhold til det snævre farvand og den åbenbare kendsgerning, at man sejlede bevidst ind fuldt uddykket på forbudt område med larmende dieselmotorer og fuldt blus på alle navigationslys. Ikke just nogen diskret eller normal entre for en hemmelig spionageaktion på fjendtligt militært område.

Derudover havde Besedin, som Bjerg skriver i sin indledning, ikke nogen fordel ved at holde noget skjult så lang tid efter Sovjets sammenbrud. Langt snarere var der for ham langt større interesse i at skabe røre omkring sig selv og bogen ved at komme med en ny sensationel afsløring.

På svensk side kom grundstødningen omvendt særdeles belejligt for det svenske forsvars interesse i at fastholde både bevillinger og positiv politisk bevågenhed ved at puste yderligere til alvoren i truslen fra Sovjet.

Konklusion og målgruppe

Bogens svenske udgave er letlæseligt og fint fagligt bearbejdet af Hans Chr. Bjerg, som har udgivet flere bøger om ubåde. Forløbet, som er ledsaget af lidt grynede sort-hvide fotos og skitser, er hertil både spændende, medrivende og meget troværdigt skildret.

Bogen vil givetvis tale til koldkrigsinteresserede med ønske om et bredere syn på de dramatiske begivenheder i 1981.

På den anden side vejer dog, at begivenhederne for nu 40 år siden er ved at være fjerne i de mere almene læsers hukommelse. Men de, der fristes, vil kunne finde både dramatik og spænding i det, der kunne have udviklet sig til storkrig i Skandinaviens pendant til Cuba-krisen i efteråret 1982.

[Historie-online.dk, den 20. oktober 2021]